

**ESZTERGOM VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
ISTER-GRANUM EURORÉGIÓ**

**AZ ISTER-GRANUM VÁLLALKOZÁSI-LOGISZTIKAI ÖVEZET
OPERATÍV MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY**

ZÁRÓDOKUMENTÁCIÓ

1. KÖTET: STRUKTÚRATERV

Programigazgató

Dr. Iván Zoltán

Munkatársak

Baják Zoltán

Dr. Balogh Ákos

Fábry György

Dr. Kabai Vilmos

Valter László

Konzulens

Mészáros Béla

Ocskay Gyula

Lektorálás, szerkesztés

Ocskay Gyula

Esztergom 2006. május

**AZ ISTER-GRANUM VÁLLALKOZÁSI-LOGISZTIKAI ÖVEZET.
OPERATÍV MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY**

2. **KÖTET: STRUKTÚRATERV**
3. **KÖTET: HELYZETFELTÁRÁS**
4. **KÖTET: STRATÉGIAI TERV**
5. **KÖTET: OPERATÍV TERV ÉS TÉRKÉPMELLÉKLETEK**

ESZTERGOM VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
ISTER-GRANUM EURORÉGIÓ

AZ ISTER-GRANUM VÁLLALKOZÁSI-LOGISZTIKAI ÖVEZET.
OPERATÍV MEGVALÓSÍTHATÓSÁGI TANULMÁNY

1. KÖTET
STRUKTÚRATERV

TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés

1. Reál struktúrák

1.1. Környezeti, településszerkezeti struktúrák

1.1.1. Környezeti-, természeti struktúrák

1.1.2. Közlekedési hálózatok

1.2. Társadalmi, gazdasági térszerkezet

1.2.1. Társadalmi térszerkezet

1.2.2. Gazdasági térszerkezet

2. Virtuális struktúrák

2.1. Társadalmi, gazdasági hálózatok

2.1.1. Társadalom szerveződések

2.1.2. Gazdasági hálózatok, logisztikai szerveződések

2.2. Szabályozási, orientációs rendszerek

2.2.1. (Termelés)kultúra, szellemiség (vállalkozó-szellem)

2.2.2. Jogi szabályozás

2.2.3. Magyar/szlovák tervezés módszertanok, jóváhagyási eljárások

Esztergom 2006. május

BEVEZETÉS

A vállalalkozási-logisztikai övezet terve („*Ister-Granum Vállalkozási-Logisztikai Övezet kialakítása az eurorégió magterületén*”) az Ister-Granum Eurorégió fejlesztési programján alapul (A 4.3.3.1 számú alprogram: *Befektetőbarát környezet kialakítása* intézkedéseként). A program szerint:

„A Mária Valéria híd által összekötött két határ menti térség számos szempontból egészíti ki egymást. Az ipar területén ez abban mutatkozik meg, hogy míg a fejlett ipari övezet a Duna jobb partján található, addig a logisztikai háttér kapacitás a szlovákiai oldalon erős (kihasználatlan, nagy teljesítményű, villamosított vasúti pályaudvar, teherkikötő). Ugyanakkor Párkány térségében a papírgyár az egyetlen jelentős ipari foglalkoztató, míg a magyar oldalon a logisztikai háttér igen alacsony színvonalú.

A térség további fejlődése és a területi különbségek mérséklése érdekében a befektetői-logisztikai övezet kialakítása célszerűnek látszik. Ezáltal a szlovák oldalon meglévő, illetve fejlesztés előtt álló **logisztikai háttérbázis (párkányi vasúti pályaudvar, ebedi intermodális logisztikai központ, új teherkikötő)** és a magyar oldalon még kihasználatlan **esztergomi repülőtér** kínálata összekapcsolható a térség iparfejlesztési (**ipari parkok, befektetési területek**) tevékenységével. Az övezet egyben magas színvonalú szolgáltatói háttérrel (**raktárbázisok, diszpécserközpontok, inkubátorházak, informatikai hálózatok** stb.) is biztosít az ide települő vállalkozásoknak.”

Jelen dokumentáció négy kötete ennek az intézkedésnek az első tervezési fázisát reprezentálja.

A fejlesztési programból kiemelt, továbbfejlesztett minden projekttel szemben az engedélyeztetés során új, *megvalósíthatósági elvárások* jelennek meg. Meg kell felelniük környezeti, természeti, társadalmi, gazdasági környezetüknek. Az elvárt harmóniát struktúratervbe foglalással lehet biztosítani. Ennek érdekében a vállalkozói-logisztikai övezeti projekteket struktúratervbe rendeztük.

A megvalósíthatósági operatív tanulmány tehát egy újfajta módszertant követ, melynek metodológiai megalapozását tartalmazza a tanulmány első kötete.

A struktúraterv felépítése

A struktúra tervet az egyes rétegek egymásra épülési szabályainak megfelelően állítottuk össze: a reál-szférát virtuális rendszerek követik.

REÁL STRUKTÚRÁK

- Környezeti, településszerkezeti struktúrák (a terület- és a településrendezési tervek, szerkezeti tervek vizsgálati munkarészeiben leírt térszerkezetek)
  - *Környezeti, természeti struktúrák*
  - *Közlekedési hálózatok*
- Társadalmi, gazdasági térszerkezet
  - *Társadalmi térszerkezet*
  - *Gazdasági térszerkezet*

VIRTUÁLIS STRUKTÚRÁK

- Társadalmi, gazdasági hálózatok
  - *Társadalomszervez(őd)és*
  - *Gazdasági hálózatok, logisztikai szerveződések*
- Szabályozási, orientációs rendszerek
  - *(Termelés)kultúra, szellemiség (vállalkozó-szellem)*
  - *Jogi szabályozás*
  - *Magyar/szlovák tervezési módszertanok, jóváhagyási eljárások*

A struktúrák kölcsönhatás-elemzése

A kölcsönhatás-elemzés során az egyes struktúrákon belüli és az azok közötti kapcsolatokat vizsgáljuk.

– ALAPRÉTEG: REÁL STRUKTÚRÁK

A környezeti (víz, föld, levegő), majd a természeti struktúrákra épül a településszerkezet, infrastruktúra- és közlekedési hálózatával. Erre települ a társadalmi térszerkezet (a lakosság térbeli elrendeződése) és a gazdasági térszerkezet (mezőgazdaság, ipar, szolgáltatás, turizmus).

A reál struktúrák fejlesztésének alapelve, hogy az újabb rétegek telepítése előtt meg kell győződni arról, hogy az új réteg harmonizálható-e a már korábban települt „organikus” szerkezettel. Közlekedésihálózat-fejlesztésnél pl. a környezeti, a természeti, a tér-, település-, tájszerkezeti hatásokat kell mérlegelni. Vállalkozási-logisztikai övezet kialakításánál pl. ugyanezen a soron kell végigmenni kiegészítve a közlekedéshálózati és társadalmi (tér)szerkezeti hatáselemzéssel. Ma még újdonságnak számító része az ilyen vizsgálatoknak az egyes tervek határon átnyúló hatásainak (térszerkezeti stb.) vizsgálata.

– FEDŐRÉTEG: VIRTUÁLIS STRUKTÚRÁK

A virtuális struktúrák a reál-szféra működését szabályozzák. A virtuális rendszerek szervezettségi szintjén múlik egy térség, település hatékonysága, eredményessége. A hatáselemzés a virtuális, majd a reál rétegződésen halad végig. Ezért pl. a szabályozási, orientációs rendszerfejlesztést a gazdasági, a társadalmi virtuális hálózatokra, a gazdasági, a társadalmi térszerkezetre kifejtett hatáselemzéssel kell indítani, a logisztikai intézményrendszert a társadalmi szerveződésre, a gazdasági, társadalmi térszerkezetre gyakorolt hatásával kell ellenőrizni.

A struktúraterv és a környezet-/tájgazdálkodás

A struktúraterv alkalmazásával lehetőség nyílik a fejlesztések hálózati kölcsönhatás-elemzése után a rendszer egészének tökéletesítésére, az új egységek működő rendszerbe integrálására. A természetvédelem érdekében lehetőség nyílik pl. a vállalkozási-logisztikai övezeti fejlesztések hatáskontrolljára, korrekciójára.

A struktúraterv alkalmazása vezet a környezet-/tájgazdálkodáshoz. A struktúratervben harmonizált rendszereket környezeti, természeti, társadalmi, gazdasági élıhetőségi, versenyképességi, fenntarthatósági elemzésnek vetjük alá. Lényegében környezeti, természeti, társadalmi, gazdasági javainkkal gazdálkodunk a jelen és a jövő érdekében.

A struktúraterv megalapozása, a fejlesztési program átszerkesztése

Az Ister-Granum Eurorégió 2005-ben elkészült fejlesztési programjának átszerkesztése a struktúraterv kidolgozásának első lépcsője. Ez teszi lehetővé (egy későbbi munkafázisban) a fejlesztési program szerkezeti hatáselemzését, az új egységek (pl. vállalkozási-logisztikai övezet) nagyobb rendszerbe illesztését. Az alábbiakban a regionális fejlesztési program intézkedéseit egyenként igazítjuk a jelen struktúraterv által felépített rendszerbe, ezáltal egy koherens operatív hálózatot hozunk létre, melynek minden intézkedés a részét képezi. A stratégiai programban megfogalmazott horizontális-lineáris szerkesztéssel szemben a struktúraterv egy vertikális-szinkronikus síkot nyit meg a tervezési folyamatban.

A vállalkozási-logisztikai övezet kialakítását célzó megvalósíthatósági tanulmányban éppen ezért választ kívánunk adni olyan ökológiai, szociológiai vagy tervezésmetodológiai kérdésekre is, amelyek a stratégiai operatív program megvalósítását alapvetően befolyásolják. Az övezet létrehozása ugyanis több szempontból is szétfeszíti a jelenleg bevált, széles körben alkalmazott stratégiai tervezési módszereket. Egyrészt az övezet nem országhatáron belül kerül kialakításra, így a két szomszédos ország tervezési struktúráihoz és az azok elkészítéséhez alkalmazott módszerekhez kell igazítani.

Másrészt egy ilyen övezet létrehozásánál kiemelten kell foglalkozni az ökológiai és humán ökológiai hatásrendszerekkel, hiszen egy nagyarányú ipari-logisztikai fejlesztés

kedvezőtlen természeti-táji hatásokkal is járhat. Itt megint csak figyelembe kell venni a határon átnyúló jelleget, mivel hasonló fejlesztések tervezésénél (többek között a közös alapidokumentumok hiánya miatt) a határ túloldalán megvalósuló beruházásokat, terveket nem szokták figyelembe venni.

A fentiek kellőképpen alátámasztják egy struktúraterv mint metodológiai megalapozás elkészítésének jelentőségét, és hogy a megvalósíthatósági tanulmány első kötetét miért ennek a kérdésnek szenteltük.

***

A vállalkozási-logisztikai övezet operatív tervei az Ister-Granum Eurorégió fejlesztési program (2005.) projektjei között fognak érvényesülni. Ugyanakkor mindkét tervnek meg kell felelnie a strukturális követelményeknek. Ezért a struktúraterv összeállításakor a reál és a virtuális struktúrák rendszerébe illesztettük be a fejlesztési program alprogramjait, intézkedéseit. A struktúratervben ezeket (az áttekinthetőség érdekében) kisebb (10-es) betűmérettel emeltük ki. Zárójelben feltüntettük az alprogram számát is.

1. REÁL STRUKTÚRÁK

1.1. Környezeti, településszerkezeti struktúrák

1.1.1. Környezeti, természeti struktúrák

Környezetvédelem (4.6)

Általános célkitűzésként fogalmazható meg az emberi életminőség javítása a környezet fenntartható fejlődése mellett, valamint a fenntartható fejlődés megvalósításának környezeti megalapozása a különböző szektorok együttműködése által.

Speciális célkitűzések:

- az ember és a környezet harmóniájának megteremtése;
- a környezeti és természeti értékek megőrzése, fejlesztése;
- a környezeti károk megelőzése, ill. csökkentése, valamint a környezeti problémák okainak határon átnyúló felszámolása;
- ökológiailag fenntartható helyi társadalom kialakítása, a társadalom környezettel kapcsolatos értékrendszerének pozitív befolyásolása, valamint a társadalmi részvétel erősítése a környezetvédelmi célok elérésében.

Védett természeti területek, értékek megóvása, fenntartása

Fejlesztési program-hivatkozás: Az ökoszisztémák védelme, a fenntartható fejlődés elvének beépítése a környezeti elemekkel való gazdálkodási szemléletbe (4.6.3.1)

Ezen intézkedés magában foglalja az országos és helyi védelem alatt álló, valamint a természetvédelmi oltalom alatt nem álló, értékes természetközeli területek védelmét, rehabilitációját, megőrzését, ökológiai hálózatok (zöld folyosók) kialakítását, valamint természetvédelmi kezelési tervek készítését, új védett területek kijelölését.

Természetszerű élőhelyek, tájértékek védelme

Fejlesztési program-hivatkozás: Az ökoszisztémák védelme, a fenntartható fejlődés elvének beépítése a környezeti elemekkel való gazdálkodási szemléletbe (4.6.3.1)

Ezen intézkedés magában foglalja a természetközeli élőhelyek (erdők, füves és vizes természeti területek) védelmét, revitalizációját, rekonstrukcióját és területük növelését. Vízfolyások, állóvizek renaturalizációját; génbankok, gyűjteményes kertek felújítását, fenntartását, fejlesztését, valamint az egyedi tájértékek kataszterezését.

Felszíni és felszín alatti vízminőségmonitoring-rendszerek kiépítése, fejlesztése és köztájékoztatás

Fejlesztési program-hivatkozás: Az ökoszisztémák védelme, a fenntartható fejlődés elvének beépítése a környezeti elemekkel való gazdálkodási szemléletbe (4.6.3.1)

Ez az intézkedés magában foglalja a mindenkori minőségi állapotot nyomon követő mérő-, megfigyelő-, észlelő- és ellenőrző monitoring rendszer kialakítását, fejlesztését főként a kisvízfolyások esetében, a két ország adatainak közös feldolgozását, integrálását a magasabb szintű rendszerekbe, valamint a helyi lakosság széleskörű tájékoztatását.

Talajvédelem

Fejlesztési program-hivatkozás: A gazdasági fejlődésben a környezeti szempontok érvényesítése (4.6.3.2)

Ezen intézkedés magában foglalja a racionális földhasználat elterjesztését, egy talajvédelmi információs és monitoringrendszer kialakítását. Lehetővé teszi ezáltal a termőtalajok védelmét, termőképességük hosszú távú megőrzését.

Környezetközpontú iparfejlesztés

Fejlesztési program-hivatkozás: Az eurorégióban élők életminőségének javítása (4.3.3.3)

Számos közép- és kelet-európai térség küszködik ma a szocializmus idején bekövetkezett nagy arányú iparfejlesztés negatív következményeivel. A szerencsétlen szerkezetű, tájroncsoló és környezetromboló ipari körzetek ma a strukturális válság által leginkább érintett területei az átalakulóban lévő gazdaságnak.

A szükséges iparfejlesztést az eurorégióban össze kell hangolni a környezetvédelem és a humán ökológia szempontjaival is. A stratégiai program e téren egyrészt a tájközpontú integratív tervezési gyakorlat, az ehhez kapcsolódó modellprogramok, másrészt a környezeti szempontokat figyelembe vevő iparágak, szállítási módok (környezetbarát technológiára áttérés, kombinált áru fuvarozási módszerek) támogatásával igyekszik pozitív hatást elérni.

Tájgazdálkodási elvek alkalmazása a fejlesztések során

Fejlesztési program-hivatkozás: Az eurorégióban élők életminőségének javítása (4.2.3.3)

A közlekedési hálózatok és a gazdaság fejlődése egymást segítő folyamatok. Általánosan megfigyelhető folyamat, hogy a könnyen elérhető térségek általában gazdaságilag is fejlettebbek. Ugyanakkor az ESDP-ben (Európai Térségfejlesztési Perspektíva) megfogalmazott fenntartható fejlődés (sustainable development) elvéhez hozzátartozik, hogy a fejlesztési zónákat mindig körül kell vennie egy védőövezetnek.

Az élıhetőség, a környezeti erőforrások védelme nem áldozható fel a közlekedési hálózatfejlesztés érdekében. Az eurorégió stratégiai programjának ezért támogatnia kell a kombinált áru fuvarozás infrastrukturális hátterének megteremtését, a P + R (Parkolj és utazz!) rendszer feltételeinek kialakítását, valamint olyan tervezési elvek kidolgozását és a gyakorlatba történő átültetését, amelyek a tájhasználat és a környezetgazdálkodás elvárásait ötvözik az integrált területfejlesztés kívánalmaival.

Magyar-szlovák integrált környezet- és természetvédelem

A környezetvédelem és a természetvédelem nemzetenként eltérő módszertant követ Európában. Szlovákiában és Magyarországon sincs ez másképp. A határmenti együttműködést megnehezíti az egységes problémakezelés hiánya. Az intézkedés célja részben meghaladja az eurorégió kereteit. A tervezési módszertanok megváltoztatására nincs lehetőség sem Magyarországon, sem Szlovákiában. A saját módszertanhoz ragaszkodás új tervezési rendszer kidolgozását teszi szükségessé, amelyet alkalmassá célszerű tenni Európa határmenti régióinak, településeinek egységes tervezésére is. A javasolt problémakezelési mód: *a környezet/tájgazdálkodás*.

Olyan új típusú tervezési modell alapjait rakjuk le, amely tematizálja és összeilleszti a határ két oldalán meglévő eltérő tervezési módszertanokat. A mai (horizontálisnak tekinthető) tervezési dokumentumokat metsző (vertikálisnak nevezhető) új módszer metodológiájának kidolgozása képezi az intézkedés célját.

1.1.2. Közlekedési hálózatok

A dunai teherforgalmi infrastruktúra fejlesztése

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Az eurorégió össz-európai hálózati kapcsolatainak erősítése (4.2.3.1)

A Duna (VII. sz. helsinki korridor) adottságainak kihasználása, a térség logisztikai potenciáljának emelése és ezáltal a beruházók számának növelése érdekében egy nagyobb kapacitású teherkikötő létesítése Párkányban elkerülhetetlen. A magyar oldalon ennél kisebb kapacitású kikötő kialakítása javasolt Lábatlan/Nyergesújfalu térségében. A két part összekötéséhez szükség lesz egy új Duna-hídnak a megépítésére, annak elkészültéig pedig egy teherkomp üzembe állítására.

A dunai személyforgalmi infrastruktúra fejlesztése

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Az eurorégió össz-európai hálózati kapcsolatainak erősítése (4.2.3.1)

Az eurorégió Duna-szakaszán több település is rendelkezik személyforgalmi kikötővel (elsősorban a dunakanyari települések), de ezek komoly nemzetközi forgalom fogadására nem alkalmasak, legtöbbjük (az utóbbi másfél évtizedben visszaesett sétahajó-turizmus következtében) kihasználatlan, felújításra, fejlesztésre szorulnak.

A transzkontinentális közúti hálózathoz történő csatlakozás

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Az eurorégió össz-európai hálózati kapcsolatainak erősítése (4.2.3.1)

Az eurorégió jelenleg nem rendelkezik transzkontinentális közúthálózati kapcsolatokkal. Az elmúlt években mindazonáltal alapvető változások figyelhetők meg a nemzeti szintű tervezés prioritásaiban – elsősorban a 80-as években elfogadott fejlesztési elvek megfogalmazása óta beállt változásoknak köszönhetően. Ma már szakmai szinten egyértelműen számolnak az ún. V/c folyosó (Budapest–Ploče) északi meghosszabbításaként egy zsámbéki-medencei alternatívával, Komárom-Esztergom megye területrendezési koncepciójában nevesítve is megtalálható az út, Nyitra kerület és a Közép-dunántúli Régió fejlesztési terveiben pedig mint alternatív útvonal szerepel. A jogszabályi korlátok, illetve a beruházás volumene miatt az intézkedés jórészt meghaladja az eurorégió kompetenciáját (teherforgalmú híd építése Esztergom és Párkány között, a Zsámbéki-medencét feltáró és a Párkány és Léva közötti új főútvonalak megépítése, a 10-es sz. főút fejlesztése stb.), de a folyamatok kedvező befolyásolására van mód.

A transzkontinentális vasúti hálózathoz történő csatlakozás

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Az eurorégió össz-európai hálózati kapcsolatainak erősítése (4.2.3.1)

Az eurorégióban található Szlovákia második legnagyobb teherpályaudvara, amely egy korszerű villamosított, két párhuzamos vágánnyal ellátott vonal (Budapest–Szob–Pozsony) mentén fekszik. A pályaudvar a régió iparfejlesztésének kitörési pontja lehet, különösen ha az új esztergom–párkányi teherhíd egyben a vasúti kapcsolatot is biztosítja majd.

Bekapcsolódás az össz-európai légi közlekedési rendszerbe

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: Az eurorégió össz-európai hálózati kapcsolatainak erősítése (4.2.3.1)

Ma még nem kellően megvilágított, hogy az esztergomi repülőtér milyen fejlődési perspektívákat nyit az eurorégió életében. A meglévő reptér kizárólag hobbi célokat képes kiszolgálni, a háttér infrastruktúra fejlesztése (új kifutópálya építése, fogadóépületek és raktárak építése, az utasforgalom fogadására alkalmas szálloda építése) ugyanakkor hozzásegítheti a létesítményt, hogy mind a (kis volumenű) nemzetközi áruszállítás, mind az üzleti célú és az ún. fapados járatok gépeinek fogadására alkalmassá váljon. Az új esztergom–párkányi teherhíd kapcsolódó út- (és esetleg vasút-) hálózatának közvetlen közelsége a régió logisztikai potenciálját a közép-európai térségben is egyedülállóvá teszi (Ister-Granum Vállalkozási-Logisztikai Övezet).

A nemzetközi kerékpárút-hálózathoz történő csatlakozás

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: Az eurorégió össz-európai hálózati kapcsolatainak erősítése (4.2.3.1)

A régió sokszínű turisztikai kínálatának egyik legfontosabb eleme a kerékpáros turizmus. A régió fekvésénél fogva egyrészt egy nemzetközi kerékpárút (EuroVelo 6. sz. folyosó) mentén fekszik. E téren a következő tervezési ciklus alapvető célkitűzése kell, hogy legyen a vonal eurorégió területére eső szakaszának a Duna mindkét partján történő mielőbbi kiépítése. Másrészt a domborzati és természetföldrajzi adottságok kedvezőek a fő vonalról leágazó, a terepadottságokat is kihasználó regionális hálózat kialakításához.

A régió belüli folyamathatárokon történő átkelés lehetőségeinek bővítése

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: Az eurorégió belső kohéziójának erősítése (4.2.3.2)

Az eurorégió belső kohézióját negatívan befolyásoló tényező, hogy igen ritkák a hálózati kapcsolati elemek a két határfolyó mentén. Ez az adottság nemcsak a közigazgatási integráció előtt jelenik meg akadályként, hanem az egységes regionális gazdasági tér, illetve a regionális identitástudat kialakítása szempontjából is káros hatású. Ezért a program keretében a 2007–2013 közötti időszak egyik fontos prioritásként kezeljük a régió területére eső összes egykori Ipoly-híd helyreállítását, illetve fejlesztését (Helemba–Szob: kerékpáros, majd közúti kapcsolat; Helemba – Ipolydamásd, Ipolytölgyes – Ipolykiskeszi, Vámosmikola – Ipolypásztó: kis forgalmú közúti kapcsolat; illetve Tésa – Ipolyszakállós, Vámosmikola – Ipolybél, valamint Lelédnél gyalogos-kerékpáros kapcsolat). Ide tartozik a viski határátkelő újbóli megnyitása, illetve a Letkés – Szalka közötti híd fejlesztése is. A Dunán bővíteni tervezzük mind a gépjárműszállítást (Lábatlan – Karva), mind a személyszállítást (Nyergesújfalú – Muzsla, Pilismarót – Zebegény).

Regionális tömegközlekedési rendszer kialakítása

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: Az eurorégió belső kohéziójának erősítése (4.2.3.2)

A régió belső kohézióját, az egységes gazdasági tér megteremtését és a regionális identitástudat kialakulását egyaránt segítené egy eurorégió szintű tömegközlekedési rendszer kialakítása. Ez egyrészt jelenti az egyes kistérségek közötti járműforgalom elindítását, a kapcsolódó infrastruktúra és információs rendszer kialakítását, az elővárosi tömegközlekedés feltételeinek megteremtését, illetve (maximális célként) egy önálló regionális tömegközlekedési vállalat létre hozását.

Regionális közúthálózat fejlesztése

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: Az eurorégió belső kohéziójának erősítése (4.2.3.2)

Az eurorégió belső úthálózata strukturális szempontból nem rossz, viszonylag rövid elérési időket tesz lehetővé a régió különböző térségei között (e téren a legfőbb hiányosságot a már említett folyamatok átívelő kapcsolati elemek hiánya jelenti).

Ugyanakkor az alsóbb rendű útvonalak állapota gyakran rossz. Számos útszakasz burkolata szorul felújításra, több helyütt volna szükség felüljárók, kisebb közúti hidak és nem szintbeli csomópontok kialakítására. Ezen túlmenően a program támogatja a településeket elkerülő, illetve azokat összekötő utak építését is.

Teherkomp létesítése Esztergom és Párkány között

A vállalalkozási-logisztikai övezet lelke (az új dunai teherhíd megépültéig) az Esztergom és Párkány között létesítendő teherkomp.

A tervezett teherkomp gazdasági, térségi indokoltságát több egyidejű tény alapozta meg. Ezek közül a legfontosabbak:

- a magyarországi érintett Közép-dunántúli régióbeli térségek ipari fejlődésének nagymérvű felgyorsulása és átalakulása;
- a szlovákiai, Nyitrai Régiót is érintő mezőgazdasági, élelmiszerfeldolgozási ágazatok átrendezése, leépülése, a korábbi nemzetközi vasúti áruforgalom drámai visszaesése következtében kihasználatlan vasúti kapacitások kialakulása;
- a Mária Valéria híd átadása óta nyert áruforgalmi tapasztalatok;
- a Magyar Suzuki Rt. 2006 végéig befejeződő jelentős fejlesztési programja.

Az intézkedés keretében sor kerül a magyarországi és a szlovákiai oldalon a teherkompkikötő és a kapcsolódó infrastruktúra kialakítására, valamint a teherkompjármű beszerzésére és forgalomba állítására.

1.2. Társadalmi, gazdasági térszerkezet

1.2.1. Társadalmi térszerkezet

A közszolgáltató eurorégió kialakítása

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A rendszer-infrastruktúra fejlesztése a régióban (4.1.3.2)

Az eurorégió hosszú távú fennmaradásának, a regionalizmus társadalmisításának, a regionális identitástudat kialakításának feltétele, hogy az itt élők számára a régió léte, haszna napi szintű tapasztalattá váljon. Ennek eléréséhez célszerű kialakítani a közösségi szolgáltatásokat nyújtó intézményrendszert. Ez az integratív folyamat az esztergomi kórház és a párkányi poliklinika esetében már elkezdődött. Az intézkedés célja, hogy hasonló együttműködések generálva minél több funkciót vegyen át a régió a két ország területi szerveitől, s hozzon létre önálló intézményeket is (pl. iskolák, múzeumok, kulturális intézmények, takarékszövetkezet stb.).

A regionális civil szolgáltatói irodahálózat kialakítása

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A regionális nonprofit integráció kialakítása (4.8.3.1)

A parlament mellett meg kell teremteni azt az **intézményi bázist**, amely a szektor napi működéséhez tudja biztosítani a megfelelő szakmai és szolgáltatási háttérrel (pályázati tanácsadás, projektmenedzsment, projektek megvalósításában történő közreműködés, tréningek szervezése, irodai szolgáltatások stb.). A **hálózat** kiépítéséhez felhasználhatóak a már ma is meglévő elemek (pl. teleházak), de ezek regionális hálózatának kialakítására, illetve számuk (földrajzi elvek szerinti) bővítésére szükség van.

Regionális képzési központ létrehozása és működtetése

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A civil szféra forrászerző képességének javítása (4.8.3.2)

A civil szektor gyengesége legszembetűnőbb a forráshiány területén. Az alprogram által kijelölt funkciók ellátásához a szektor forrásbevonó képességét jelentősen erősíteni szükséges. Ehhez meg kell teremteni a *know how*-átadás intézményi háttérét. A régió civil szervezetei számára tartott tréningek, tanfolyamok leghatékonyabban egy regionális nonprofit képzési intézmény keretében valósíthatóak meg. Az intézmény ráadásul alkalmas volna a szférához kapcsolódó ügyintézői, könyvelői stb. szakmák oktatására is.

A munkaerő-piaci problémák kezelése

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: Az eurorégióban élők életminőségének javítása (4.3.3.3)

Az iparfejlesztés alapvető célja az adott térség népességmegtartó erejének növelése, az ott élők életszínvonalának emelése, életkörülményeik javítása. Ezért az iparfejlesztést eszköznek kell tekintenünk a ma meglévő munkaerő-piaci anomáliák kezelése szempontjából.

A stratégiai program számos aktivitás támogat, amelyek e célt elérni segítenek: regionális szintű, egységes munkaügyi adatbázis létrehozása, működtetése; egységes regionális munkaerő-irányítási rendszer kialakítása; a képzési, szakképzési hálózat régió szintű integrációja, fejlesztése; a hátrányos helyzetű rétegek elhelyezkedésének támogatása; a helyi munkaerő foglalkoztatásának ösztönzése.

A hátrányos helyzetű rétegek támogatása

Fejlesztési program-hivatkozás: az eurorégióban élők életminőségének javítása (4.8.3.2)

A civil szféra különösen is alkalmas arra, hogy a hátrányos helyzetű rétegek számára számos különféle formában segítséget nyújtson. Így közvetlenül is elérheti ezeket a rétegeket szolgáltatásaival, de munkahelyek létrehozásával, segélyakciók indításával, képzési programok megvalósításával stb. is hozzájárulhat ezen csoportok helyzetének javításához.

A regionális stratégiai programnak támogatnia kell ezeket az aktivitásokat, mivel közvetlenül járulnak hozzá az itt élők életminőségének javításához és a regionalizmus eszméjének társadalmasításához.

1.2.2. Gazdasági térszerkezet

Vállalkozási területek kialakítása az eurorégió településein

Fejlesztési program-hivatkozás: Befektetőbarát környezet kialakítása (4.3.3.1)

A régió területén megfigyelhető területi különbségek jórészt az ipari üzemek egyenetlen eloszlására vezethetők vissza. A stratégiai program éppen ezért ösztönzi (a regionális szintű tervezési alapelvek és a környezetvédelem kívánalmainak tiszteletben tartásával) a települési vállalkozási területek kialakítását és a befektetők betelepítését olyan térségekbe, ahol a munkanélküliség magas.

Az intézkedés keretében támogatások nyújthatók a terület kialakításához kapcsolódó közműfejlesztésre, ipari célú létesítmények felújítására, építésére, valamint a befektetési marketingtevékenység folytatására.

Az aktív turizmus színhelyeinek kialakítása, minőségi fejlesztése

Fejlesztési program-hivatkozás: A régió aktív turizmusához kötődő adottságok rekonstrukciója, kialakítása idegenforgalmi attrakcióvá (4.4.3.1)

Az intézkedés az alábbi aktivitásokat foglalja magába:

- a határ idegenforgalmi célú átjárhatóságának biztosítása (a hatóságokkal való hivatalos kooperáció megteremtése, kölcsönös segítségnyújtás, határmenti egyezmények a könnyebb határátlépés céljából);
- a természetjárás feltételeinek megteremtése és rekonstrukciója, új ösvények kijelölése, tájékoztató táblák kijelölése és pihenőhelyek létesítése;
- a vízi és fürdőturizmus fejlesztése, a folyók és tavak adta lehetőség kiaknázása: a meglévő kikötők felújítása, minőségi fejlesztések (jachtkikötő) valamint a jelenlegi kikötői infrastruktúra bővítése (szálláshely, tároló helyiségek), szabad strandok létesítése és tereprendezés;
- a nemzetközi kerékpárút-hálózatba való csatlakozás, valamint az Ipoly és a Garam menti településeken komplex kerékpáros-útvonalak kijelölése és a települések bevonása a turisták fogadásába (szálláshely-kialakítás, információs táblák, szervizek, kölcsönzők létesítése);
- a lovasturizmus népszerűsítése, további szálláshelyek kialakítása, minőségi fejlesztése és összekapcsolása a falusi turizmussal (kézműves bemutatók, gasztronómia);
- a jelenlegi vadászházak felújítása és a horgásztavak tereprendezése; a horgászengedélyek, jegyek beszerzési lehetőségének könnyítése (pl. utazási irodákban információs pontokon történő árusítása), tároló létesítmények kialakítása.

A régió hagyományos kulturális színhelyeinek rekonstrukciója, kialakítása

Fejlesztési program-hivatkozás: Az Ister-Granum Eurorégió kulturális központtá történő alakítása (4.4.3.2)

- Az Ister-Granum Eurorégió mint vallási központ arculatának megteremtése, a vallás- és zarándokturizmus népszerűsítése: zarándokutak kijelölése, több szubregió kialakításával (pl. Ipoly és Garam menti, 'Erdőkörnyéki' és Mindszenty zarándokutak);
- a szakrális turizmus helyszíneinek látogathatóvá tétele;
- több helyszín összekapcsolásával kulturális körutak szervezése, a búcsújáró helyek népszerűsítése;

- kastélyok felújítása és szálláshelyek biztosítása;
- a helyi épített örökség bemutatása és kialakítása: tájházak, vízimalmok, létrehozása, fejlesztése, bányaterületek megnyitása;
- a nemzetiségi kultúrák bemutatási feltételeinek megteremtése.

A régió rendezvényturizmusának fejlesztése

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Az Ister-Granum Eurorégió kulturális központtá történő alakítása (4.4.3.2)

- A jelenlegi rendezvények népszerűsítése, kor- és témaspecifikus rendezvények kialakítása, valamint a hagyományörzés népszerűsítése rendezvényekkel;
- a régió hasonló attrakcióival rendelkező településein versenyek, rendezvények megszervezése.

A bor- és gasztronómiai turizmus fejlesztése

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Az Ister-Granum Eurorégió kulturális központtá történő alakítása (4.4.3.2)

- A rossz állapotú borospincék felújítása, a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése;
- az Ister-Granum Borlovagrend marketingtevékenységének fejlesztése és a regionális borversenyek népszerűsítése, a régió borúttá történő kialakítása.

A folyók két oldalán fekvő települések közös kulturális rendezvényeinek szervezése

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Közös turisztikai attrakciók kialakítása, a települések közötti kohézió elősegítése (4.4.3.3)

Az eurorégió belső kohéziójának megerősítését, a regionális identitástudat kialakulását leghatékonyabban és a legkisebb ráfordítással a közös kulturális rendezvények segítik elő. Ezért a régióknak törekednie kell arra, hogy minél több, a határokat meghaladó településközi rendezvény valósuljon meg.

Határon átvívelő fejlesztési lehetőségek háttérének biztosítása

Fejlesztésprogram-hivatkozás: Közös turisztikai attrakciók kialakítása, a települések közötti kohézió elősegítése (4.4.3.3)

- Kikötőfejlesztések (pl. Duna menti kikötők fejlesztési programja), kerékpárút-hálózat (pl. Ipoly menti kerékpárút kiépítése), falusi turizmus ellátó-hálózatának (pl. szálláshelyek kialakítása a régióban) fejlesztésére koncepciók kidolgozása;
- közös turizmussal foglalkozó szervezet létrehozása a régióban;
- testvér-települési programok újjáélesztése, a jelenlegi kapcsolatok ápolása.

Az infra- és szuprastruktúra fejlesztése

Fejlesztésprogram-hivatkozás: A turisztikai infra- és szuprastruktúra, valamint a marketingtevékenység fejlesztése (4.4.3.4)

A turizmus fejlesztésének elengedhetetlen feltétele a megfelelő infrastruktúra, valamint az intézményi háttér megteremtése. Az intézkedés részben más területek intézkedéseire támaszkodik, részben önálló fejlesztéseket irányoz elő. A legfontosabb lépések:

- a vasúthálózat fejlesztése: a normál és kis nyomtávú vasútvonalak rekonstrukciója, a borszönyi kisvasutak fejlesztése és a létesítményeinek felújítása, a kisvasút reneszánszának megteremtése;

- a közúthálózat és a tömegközlekedés fejlesztése, az eurorégió központjaiba (Esztergom és Párkány) való gyorsabb eljutás biztosítása;
- a falusi turizmus színhelyeinek kialakítása minden potenciális helyszínen, valamint kulcsosházak, táborozóhelyek létesítése;
- minőségiszálláshely-fejlesztés;
- a települések arculatának, imázsának javítása;
- a tájházakban, vízimalmokban szálláshelyek kialakítása;
- vendéglátóhelyek kialakítása;
- termékspecifikus üzletek kialakítása (pl. kerékpárszerviz, kölcsönző, lovasbolt, síkölcsönző, tároló helyiségek);
- információs pontok létesítése.

Turisztikai infrastruktúra fejlesztése

Fejlesztési program-hivatkozás: Az eurorégióban élők életminőségének javítása (4.2.3.3)

A régióban élők életminőségének javulása két szempontból is függ a turisztikai infrastruktúra fejlesztésétől. Egyrészt a környezetbarát közlekedési módok (kerékpáros, vízi turizmus) támogatásával csökken a régió környezeti terhelése, másrészt az idegenforgalomban folyamatosan nő a munkahelyek száma, ami így a munkanélküliség csökkenését segíti elő. Különösen fontos kérdés ez a szerkezetváltással küszködő agrártérségek lakossága számára. A stratégiai program ezért szorgalmazza a kerékpárutak, a kisvasutak, valamint a vízi turizmus infrastruktúrájának, a kapcsolódó szolgáltatásoknak a fejlesztését.

Az agro-ökológia adottságoknak megfelelő, fenntartható mezőgazdasági földhasználat és termelési struktúra kialakítása

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági struktúrák átalakítása (4.5.3.1)

Az intézkedés a tájgazdálkodás lehetőségeit figyelembe vevő környezetkímélő (alternatív, integrált) növénytermesztés megvalósítását célozza, melynek része a talajművelés, tápanyag-gazdálkodás, fajtahasználat, vetésforgó, növényvédelem.

Alternatív termelési formák alkalmazása (diverzifikáció) és az ezekkel kapcsolatos mintagazdaságok kialakítása

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági struktúrák átalakítása (4.5.3.1)

Ezen intézkedés tartalmazza minden, az adott tájegységre jellemző, egyedi élelmiszer vagy élelmiszer-alapanyag termelését, feldolgozását, illetve az ökológiai, bio-, integrált hasznosítás bevezetését, a meglévő gazdaságok fejlesztését, bővítését, valamint az ilyen típusú tapasztalattal, eredményekkel rendelkező mintagazdaságok kialakítását. Az intézkedés keretében az alábbi kiegészítő jellegű növények termesztése, gyűjtése, feldolgozása támogatható:

- gyógy-, fűszer- és aromanövények;
- ültetvények: dió, szelídgesztenye, mogyoró, mandula, málna, szeder, ribizli, szamóca, köszméte, cseresznye, meggy, barack;
- gomba, áfonya, birs.

A mezőgazdasági infrastruktúrák rekultivációja

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági struktúrák átalakítása (4.5.3.1)

Az intézkedés keretében az előregedett, korszerűtlen gyümölcs- és szőlőültetvények korszerűsítésére, valamint a használat alól kivont ültetvények és állattartó telepek felszámolására, átalakítására van lehetőség.

Infrastruktúrafejlesztés, beruházások a növénytermesztésben, állattenyésztésben és kertészetben

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági termelés hatékonyságának, versenyképességének javítása (4.5.3.2)

Ezen intézkedés keretében valamennyi mezőgazdasági infrastruktúra fejlesztésre kerül az ökonómiailag életképes gazdaságokban: a növénytermesztésben használt erő-, munkagépek, eszközök, technológia; az állattenyésztés és kertészet épület-, berendezés-, gépállománya; a mezőgazdasági utak. Lehetővé teszi a licenz-, know-how-, gép-, eszközvásárlást, az épületfelújítást, -bővítést, -korszerűsítést.

A termékek magasabb feldolgozottsági szintjét, minőségnövekedést szolgáló fejlesztések

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági termelés hatékonyságának, versenyképességének javítása (4.5.3.2)

Az intézkedés alapvetően az eurorégióban megtermelt termékek magasabb feldolgozottsági szintjének biztosítását, ezen keresztül a nagyobb hozzáadott értéket és a magasabb helyi minőség elérését szolgálja.

Az Ebedi intermodális logisztikai központ és ipari park kiépítése

Az intézkedés keretében kiépül az eurorégió új logisztikai szolgáltató központja az Ebed község kataszterében fekvő vasúti rendező-pályaudvar szomszédságában, 3 parkrésze bontva.

A fejlesztés 1. szakaszában az „A” parkrész mint intermodális logisztikai központ kerül fejlesztésre. A B parkrész mivel teljesen magántulajdonban van, az ipari park további bővítésére van fenntartva. A C parkrész teljesen önkormányzati tulajdonban van, ide egy vagy két nagy befektető letelepedésével számolunk.

Az intézkedés keretében kiépülnek a közművek, bérbe adható üzemcsarnokok épülnek, logisztikai centrum létesül, mely megindítja logisztikai szolgáltatásait és marketingtevékenységét.

2. VIRTUÁLIS STRUKTÚRÁK

2.1. Társadalmi, gazdasági hálózatok

2.1.1. Társadalomszervezet(őd)és

Kutatói hálózat, kutatóközpont kialakítása

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A humán infrastruktúra fejlesztése (4.1.3.1)

Az intézkedés célja egy a regionális fejlesztésekhez, a stratégiai tervek elkészítéséhez szükséges kutatói háttér kialakítása. Az eurorégió hosszú távú fejlesztésének alapvető feltétele, hogy helyben álljon rendelkezésre egy olyan intézet, amely a stratégiai tervek elkészítését, a stratégiai szintű döntések meghozatalát elő tudja segíteni, az elemzési és tervezési dokumentumokat saját eszközeivel elő tudja készíteni. Az intézkedés első lépésként hálózati rendszer létrehozását javasolja, a későbbiekben viszont az intézményesülést támogatja.

Képzési programok a szereplők felkészítése érdekében

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A humán infrastruktúra fejlesztése (4.1.3.1)

Az intézkedésen belül egyrészt szükséges a három legfontosabb szereplő: az önkormányzatok, a civil szervezetek és a vállalkozók felkészítése, a megfelelő szemlélet elsajátítása és elfogadása. Az ismeretek közvetítésén túl közösségfejlesztő tréningek szervezése a szereplők számára. A régió szereplőinek szükséges EU-módszertan és ismeretek átadása.

Az információáramlást és koordinálást segítő intézmények kialakítása az Ister–Granum eurorégióban

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A rendszer-infrastruktúra fejlesztése a régióban (4.1.3.2)

Az eurorégió munkaszervezetének létrehozása és hatékony működtetése az eurorégió számára előírt követelmény. Mindemellett a megcélzott fejlesztések erőteljes együttműködést kívánnak meg a régiós szereplőktől, s ezt az együttműködést megfelelően koordinálni, szervezni kell, biztosítva a megfelelő információellátást és az eurorégió nemzetközi kapcsolatait, a kapcsolatépítéssel összefüggő PR- és marketingfeladatokat.

A foglalkoztatottság növelése az idegenforgalmi szektorban

Fejlesztésiprogram-hivatkozás: A gazdasági növekedés elősegítése (4.4.3.5)

A stratégiai program célja, hogy a terciér szektorban foglalkoztatottak számát, arányát növelje, különösen a tartós munkanélküliség és a gazdasági szerkezeti válság által leginkább érintett térségekben. Az eurorégió periférikus, rurális térségeiben a korábbi, főként a mezőgazdaságra alapozott foglalkoztatási szerkezet a 90-es években összeomlott. A kistelepülések számára a turizmus kitérési pont lehet, mivel ezekben iparfejlesztésre nem lehet számítani.

Az intézkedés által kijelölt feladatok: a falusi turizmusban dolgozók (szállásadók, vendéglátósok), valamint az ideiglenesen foglalkoztatottak számának növelése (helyi idegenvezetők, kézművesek, turisztikai előadók)

A környezeti nevelés, a környezettudatosság fejlesztése

Fejlesztési program-hivatkozás: A környezettudatosság növelése (4.6.3.3)

Ezen intézkedés magában foglalja a környezet- és természetvédelmi ismeretek, a környezettudatosság közvetítését nem csupán az iskolai oktatáson, hanem a társadalom szélesebb rétegeit elérő csatornákon (fórumok, kiadványok, média) keresztül is, lehetővé téve ezáltal a lakosság környezettudatosságának fejlődését, valamint aktívabb részvételét a környezettel és természettel kapcsolatos döntések meghozatalában, a környezeti problémák tevőlegesen megoldásában.

Környezeti információ-szolgáltatás, szaktanácsadás

Fejlesztési program-hivatkozás: A környezettudatosság növelése (4.6.3.3)

Ezen intézkedés magában foglalja egy eurorégiós szintű környezeti információs rendszer és környezeti szaktanácsadási hálózat létrehozását. Épít a meglévő információs szolgáltató elemekre, valamint tanácsadó szolgáltatásokra, kibővítve azokat szervezetileg és területileg egyaránt.

Ister-Granum Regionális Civil Parlament létrehozása

Fejlesztési program-hivatkozás: A regionális nonprofit integráció kialakítása (4.8.3.1)

A regionális szintű integráció megfelelő szerve az Ister-Granum Regionális Civil Parlament, amely az itt működő közel 1.000 szervezet közül a csatlakozni kívánók ernyőszervezeteként kezdené meg működését. A parlament egyrészt számos kezdeményezés elindítója lehet már csak a közös fórum biztosítása okán is, ugyanakkor sok alulról szervezett akció becsatornázására, erősítésére is alkalmas lehet. A parlament ezen túlmenően a szektor érdekképviseleti szerveként is működik az eurorégió belül.

A parlament legfontosabb funkciója mégis a regionális gondolkodásmód elterjesztése, a regionalizmus társadalmisítása.

A regionális nonprofit együttműködés média- és informatikai háttérének biztosítása

Fejlesztési program-hivatkozás: A regionális nonprofit integráció kialakítása (4.8.3.1)

Ahhoz, hogy a szektor a fent megjelölt funkcióit elláthassa, komoly háttér-infrastruktúrára van szükség. A legfontosabb a kommunikációs csatornák kialakítása, hiszen az együttműködések csak egy jól szervezett kommunikációs térben jöhetnek létre.

A kapcsolattartás formáit támogató intézkedés egyrészt számol egy nonprofit portál elindításával és működtetésével, valamint az együttműködés médiaháttérének megteremtésével. Ehhez hozzátartozik a rendszeresen (legalább havonta) megjelenő nonprofit hírmondó és egy kétnyelvű regionális rádióadó.

A regionális civil alap létrehozása és működtetése

Fejlesztési program-hivatkozás: A regionális nonprofit integráció kialakítása (4.8.3.1)

A nonprofit együttműködés egyik legsarkalatosabb pontja a pénzügyi háttér megteremtése. Mivel ez a szektor tökeszegény, kezdeményezéseinek megvalósításához komoly külső segítségre szorul. A parlament egyik feladata, hogy létrehozza azt a regionális civil alapot, amelybe egyrészt a tagszervezetek, másrészt a régióban működő vállalkozások fizetnek be, és amely közvetlenül is képes kisebb projekteket finanszírozni. Az alapnak lélektanilag igen nagy szerepe van, mivel a kistérségeken működő szegény, kis létszámú szervezetek számára esetleg az egyetlen forrást jelenti. Ezáltal viszont elérhető, hogy az adott közösségnek a régióhoz fűződő kapcsolatai erősödjenek.

A tapasztalatszerzés alternatív módjainak támogatása

Fejlesztési program-hivatkozás: A civil szféra forrásszerző képességének javítása (4.8.3.2)

A képzési központon túlmenően célszerű az ismeretszerzés egyéb módjait is támogatni. Ezek egy része a régió belüli együttműködések jelenti (workshopok, börsék, találkozók, hálózatok szervezése, 1 %-os kampányok stb.), más részük a régió túlmutató jellegű (nemzetközi tapasztalatszere, szemináriumok, tanulmányutak stb.). Mindettől a szektor anyagi függetlenségét, ezáltal érdekérvényesítő képességének növekedését várjuk.

2.1.2. Gazdasági hálózatok, logisztikai szerveződések

Tudásalapú gazdasági tér megteremtése

Fejlesztési program-hivatkozás: Befektetőbarát környezet kialakítása (4.3.3.1)

Az eurorégióban megtelepült multinacionális vállalatok alapvetően alkatrész-összeszerelésre specializálódtak, magasan képzett munkaerőre csak néhány szakmában van szükség. A régió versenyképességét tartósan az biztosíthatja, ha a kvalifikált munkaerőt igénylő, fejlett technológiát alkalmazó IT-cégek jelennek meg a térségben. A stratégiai program ösztönzi ezeknek a környezetkímélő iparágaknak a megtelepülését, valamint az ehhez szükséges háttérberuházások (pl. szolgálati lakások építése, kutatási-fejlesztési központok létrehozása, IT-falvak kialakítása, szakképzési modellprogramok elindítása stb.) biztosítását.

A regionális gazdasági integráció erősítése

Fejlesztési program-hivatkozás: A regionális gazdasági integráció erősítése (4.3.3.2)

Az eurorégió versenyképességét alapjaiban befolyásolja egy egységes gazdasági tér kialakítása, ahol az egyes vállalkozások közötti interakciók száma, intenzitása, az információcsere eszközeinek megléte egyben újabb vállalkozások alapítását, közös projektek megvalósítását is segíti. Az egységes gazdasági tér vonzó lehet újabb nagybefektetők számára is. A program éppen ezért támogatja a térségi szintű vállalkozói együttműködések, klaszterek kialakítását, szakmai vásárok, vállalkozói találkozók megrendezését, vállalkozói klub szervezését és működtetését, valamint a régióban működő kis- és középvállalkozások szolgáltatási színvonalát fejlesztő és integrációját elősegítő intézmények (inkubátorházak, portálok, partnerségi modellprogramok stb.) létrehozását.

A vállalkozási-logisztikai övezet működtető intézményi és informatikai háttér kialakítása

Az intézkedés célja egy központi fejlesztési iroda létrehozása. A kedvező befektetési és gazdasági környezet magterületén működő, létrehozandó Regionális Központi Fejlesztési Iroda szerepe kettős. Egyrészt mint egyfajta, az államigazgatásban is és a gazdaságfejlesztésben is kellő ismeretekkel rendelkező szervezet szellemi támogatást nyújt a térségben lévő kis- és középvállalkozások fejlesztési koncepciójának kialakításához, pályázati lehetőségeik feltárásához, esetleg részt vállal a pályázatok előkészítésében, vagy akár megírásában is. Másrészt a virtuális logisztikai központok működési elvéhez hasonlóan szolgáltató, illetve koordináló szerepet tölt be a területen működő vállalkozások között.

Az iroda e virtuálisközpont-funkcióját megfelelő informatikai háttértámogatással tudja csak ellátni. Ugyancsak szükség lesz az árumozgások, áruirányítás informatikai vezérlésére.

Az iroda feladata lesz továbbá a marketingstratégia kialakítása és a befektetői kampány megvalósítása.

2.2. Szabályozási, orientációs rendszerek

2.2.1. (Termelés)kultúra, szellemiség (vállalkozó-szellem)

Új típusú szövetkezetek létrehozása, az együttműködés ösztönzése

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági termelés hatékonyságának, versenyképességének javítása (4.5.3.2)

Az új típusú szövetkezetek létrejöhetnek a beszerzési, termelési, feldolgozási, értékesítési tevékenységek, illetve ezek valamely kombinációjának közös szervezése, végzése érdekében. Alapvető szempont, hogy a gazdálkodó szervezetek közötti együttműködés megerősödjön, az érdekérvényesítő képesség javuljon.

A piaci igények feltárására irányuló kutatás, ennek alapján termékkör-kialakítás

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági termelés hatékonyságának, versenyképességének javítása (4.5.3.2)

Az intézkedést a termelő és feldolgozó egységek közötti információ- és együttműködés-hiány indokolja. Rendkívül szükséges egy, a hosszú távú tervezést lehetővé tevő piackutatás, amely főként a régiós és régió kívüli feldolgozóipari szükségleteket, igényeket tárja fel. Az eredmények alapján termelők bevonására kerül sor, akik áttérnek az igény szerinti termelésre.

A gazdálkodó szervezetek képzése, tájékoztatása

Fejlesztési program-hivatkozás: A mezőgazdasági tudásbázis bővítése, a gazdálkodók ismeretanyagának szélesítése (4.5.3.3)

Az intézkedés magában foglalja a beszerzés, termelés, értékesítés témákat érintő korszerű ismeretanyag kifejlesztését, alap szintű, szak-, tovább- és átképző programok szervezését, az oktatók továbbképzését, valamint a munkaerőpiacon való elhelyezkedést segítő tevékenységek kidolgozását.

A régió közös marketingtevékenységének kialakítása

Fejlesztési program-hivatkozás: A turisztikai infra- és szuprastruktúra, valamint a marketingtevékenység fejlesztése (4.4.3.4)

A régió turisztikai fejlődése elképzelhetetlen a megfelelő marketingtevékenység nélkül. Hiába rendelkezik egy adott térség a legvonzóbb adottságokkal, ha a célközönség nem találkozhat ezekkel a turisztikai terméklistákon. Ezért kiemelkedő fontosságú, hogy az eurorégió közös arculattal, egységes termékcsomagokkal jelenjen meg a nemzetközi idegenforgalmi piacon. Ehhez az alábbi aktivitásokat kapcsolhatjuk:

- a jelenlegi attrakciók összegyűjtése és közös kiadványban történő eljuttatása minden településre és utazási irodához, ügynökséghez;
- regionális és nemzetközi kiállításokon való részvétel;
- információs táblák létrehozása állomásokon, hivatalokban, egyéb forgalmas helyszíneken.

Kulturális programok fejlesztése, együttműködésük erősítése a régióban és a régió kívül

Fejlesztési program-hivatkozás: A kulturális identitás erősítése, fejlesztése (4.7.3.1)

Az intézkedésen belül egyrészt szükséges a kulturális programok leltárba vétele, sikeres megvalósulásuk segítése, megfelelő marketing és információs háttér kialakítása. Mindezekhez a programok gazdáin és szervezőin kívül a régió munkaszervezetének hathatós támogatása is szükséges. A kulturális szervezetek közötti együttműködést hathatósan segítheti egy rendszeresen megjelenő kulturális folyóirat.

A felsőoktatási intézmények versenyképességének erősítése

Fejlesztési program-hivatkozás: A oktatási intézmények erőteljesebb együttműködése és piacképesebbé válása (4.7.3.2)

Az eurórégióban található felsőoktatási intézményeknek egyre erősödő versenyben kell megállniuk a helyüket. Csak egy átgondolt és új stratégia alapozhatja meg a versenyképesség növelését. Az intézkedés ennek az új stratégiának a megszületését támogatja, amely sikere lényegesen erősíti a régió nemzetközi súlyát is.

Az oktatási intézmények nemzetközi kapcsolatainak erősítése

Fejlesztési program-hivatkozás: A oktatási intézmények erőteljesebb együttműködése és piacképesebbé válása (4.7.3.2)

Az oktatás minden szintjén nagyon fontos a nemzetközi kapcsolatok megteremtése és ápolása, nemcsak a régióról kialakult kép, hanem a régió kulturális identitásának erősödése szempontjából is.

Az oktatási intézmények háttér infrastruktúrájának fejlesztése

Fejlesztési program-hivatkozás: A oktatási intézmények erőteljesebb együttműködése és piacképesebbé válása (4.7.3.2)

A régióban különösen az alsó- és felsőfokú oktatási intézmények infrastrukturális és technikai felszereltsége alacsony szintű. Az intézményfenntartók saját erőből a fejlesztéseket nem tudják végrehajtani, ami az iskolák lemaradásához fog vezetni. A szolgáltatások infrastrukturális oldalának alacsony szintje az intézmény fennmaradását is veszélyezteti sok helyen. A fejlesztéseket a nemzeti forrásokon kívül európai források is támogathatják kellő színvonalú projektek esetében.

2.2.2. Jogi szabályozás

A fenntartható fejlődés gyakorlatának bevezetése

Fejlesztési program-hivatkozás: A környezettudatosság növelése (4.6.3.3)

Ezen intézkedés magában foglal minden olyan kezdeményezést, amely a fenntartható fejlődés elvének meghonosítását (a természeti tényezők integrálása a társadalmi életbe és a gazdasági fejlődésbe) és köztudatba való átültetését célozza. E tevékenységek eredményes tervezéséhez és megvalósításához ágazatközi együttműködés és a lakosság széles körű bevonása szükséges.

2.2.3. Magyar/szlovák tervezésmódszertanok, jóváhagyási eljárások

A Nemzeti Agrár-környezetvédelmi Programhoz (NAKP) kapcsolódó intézkedések

Fejlesztési program-hivatkozás: A gazdasági fejlődésben a környezeti szempontok érvényesítése (4.6.3.2)

A fenntartható agrártermelést és vidékfejlesztést elősegítő NAKP célprogramjaihoz (agrár-környezetgazdálkodás, integrált gazdálkodás, ökológiai gazdálkodás, extenzív gyephasznosítás, vizesélőhely-hasznosítás, Érzékeny Természeti Területek) való csatlakozás. Emellett ide kapcsolódik a vidékfejlesztési szempontú tervezés, az öko-termékek piacának fejlesztése, a szemléletformálás erősítése.

Magyar-szlovák integrált terület-, településfejlesztés, -rendezés

Szlovákiában és Magyarországon a terület-, településfejlesztés, -rendezés eltérő módszertant követ. Az európai országok tervezési gyakorlata is más és más. A határmenti együttműködést megnehezíti – az Ister-Granum Eurorégió esetében is – az egységes problémakezelés hiánya.

A területrendezés és a településrendezés Magyarországon eltérő szabályozású, tervezési jogosultságát is külön kezelik. A fejlesztések és a rendezések is külön kategóriát alkotnak. Nincs hagyománya a határmenti települések, területek összehangolt, egyezményes tervezésének. Esztergom (jóváhagyva 2004.) és Párkány településrendezési tervei (*T/T-1 Ister-Granum Eurorégió magterület, Párkány városrendezési terve T/T-2 Ister-Granum Eurorégió magterület, Esztergom városrendezési terve*) nincs egységesen feldolgozva. Komárom-Esztergom megye (jóváhagyva 2005.) és a Nyitrai Régió területrendezése is önállóan készült el (*T/T-4 Ister-Granum Eurorégió és hatásterülete, Nyitra régió rendezési terve, térszerkezet, T/T-5 Ister-Granum Eurorégió és hatásterülete, Komárom-Esztergom megye területrendezési terve, térségi szerkezeti terv*).

A terveken fehér folt a szomszédos település illetve térség. Egyik esetben sem történt meg a tervek összerajzolása.

(Pest megye területrendezési terve még nincs jóváhagyva, ezért nem kaptunk lehetőséget dokumentálására.)

A probléma közelítésére településrendezési és a területrendezési terveket is egymáshoz illesztettük. Ez természetesen nem pótolja az egyezményes tervek elkészítését (*T/T-3 Ister-Granum Eurorégió magterület, Esztergom és Párkány városrendezési terve, T/T-6 Ister-Granum Eurorégió és hatásterülete, az eurorégiós térség térszerkezete*). Hasonló a helyzet, mint a természetvédelmi tervek esetében volt, az összeillesztést a térképek vetületi rendszerének eltérése is nehezítette. A munkát az Ister-Granum Eurorégió magterületének (Esztergom és Párkány városok) a régió térségének és hatásterületének (Komárom-Esztergom megye, Pest megye és a Nyitrai Régió egy része) papír alapú és digitális térképének kidolgozásával kell kezdeni.

Az általunk összerajzolt térképek alapján csak érzékeltetni lehet a városok és a térségek szerkezetének és vállalkozási-logisztikai struktúrájának kölcsönhatását. Érdemi hatáselemzés ennek alapján nem végezhető.

A települési és a területrendezési tervek esetén a környezeti, a természeti, a társadalmi és a gazdasági hatásrendszer harmóniájára kell törekedni. Ezért elengedhetetlen a magyar és a szlovák terület- és településfejlesztés és integrálása.

A tervezési módszertanok megváltoztatására, úgy érezzük, nincs lehetőség sem Magyarországon, sem Szlovákiában. A saját módszertanhoz ragaszkodás új tervezési rendszer kidolgozását teszi szükségessé, amelyet alkalmassá célszerű tenni Európa határmenti régióinak, településeinek egységes tervezésére is. A javasolt problémakezelési mód: *a környezet/tájgazdálkodás*. Ennek elmélete tudományosan már körvonalazott, a tervezési gyakorlatban azonban még nem alkalmazták.

A környezet/tájgazdálkodást a környezeti, a természeti, a társadalmi és a gazdasági élıhetőség, versenyképesség és fenntarthatóság megteremtésére kell alkalmassá tenni.

A környezet/tájgazdálkodás mint az integrált terület- és településfejlesztés, -rendezés eszköze

A környezet/tájgazdálkodás értelmezését négy táblázat segíti. A táblák magukba foglalják

- a politikai,
- a tervezési
- a megvalósítási (létesítés, tudatosítás)

tervezési folyamat egészét.

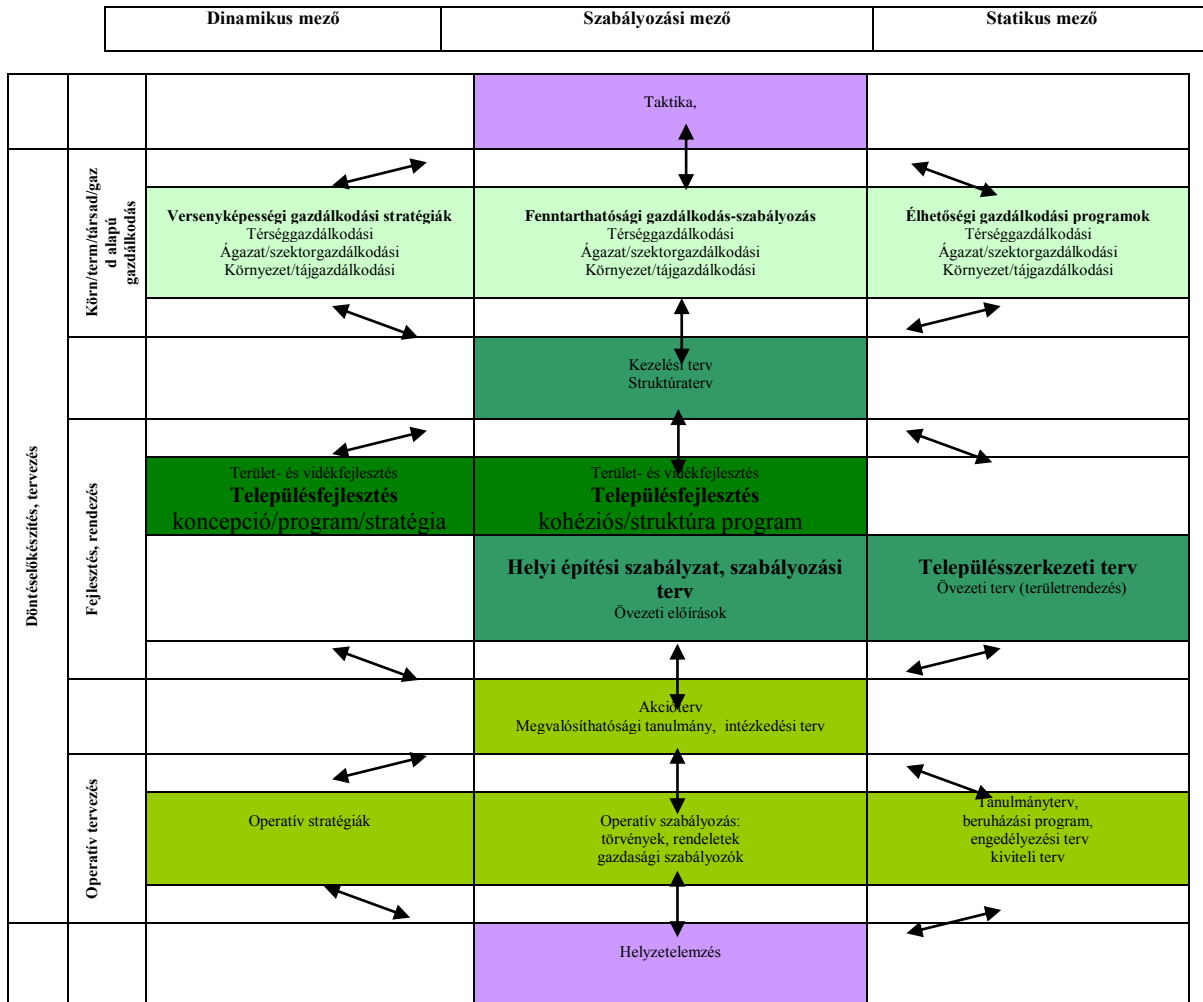
A POLITIKA

A TERVEZÉSI, A MEGVALÓSÍTÁSI ÉS A LOBBY/MARKETING RENDSZER VEZÉRLÉSE

		Dinamikus mező	Szabályozási mező	Statikus mező
Politika, rendszer-vezérlés	Politika		Filozófia Etika	
		↔	↕	↔
		Európa-politikai stratégiák Kormánypolitikai stratégiák Pártpolitikai stratégiák	Európa-politika Kormánypolitika Pártpolitikák	Európa-politikai programok Kormánypolitikai programok Pártpolitikai programok
	Civil-politika		Identifikálás, Küldetés	
		↔	↕	↔
		Civilszervezeti stratégiák Tudománypolitikai stratégiák Szakpolitikai stratégiák	Független civilszervezeti politikák Tudomány politikák Szakpolitikák	Civilszervezeti programok Tudományos/szakmai programok Szakpolitikai programok
	Alkalmazott politika		Jövőkép Célok	
		↔	↕	↔
		Nemzetpolitikai stratégia Térségpolitikai, településpolitikai stratégiák Ágazat/szektorpolitikai stratégiák	Nemzetpolitika Térségpolitikák, településpolitikák Ágazat/szektorpolitikák	Nemzetpolitikai program Térségpolitikai, településpolitikai programok Ágazat/szektorpolitikai programok
			Taktika	

Az Ister-Granum térségpolitika és a tagtelepülések településpolitikájának kialakítása szempontjából az alkalmazott politikák a meghatározók (sötétkék mezők). A „politika” és a „civilpolitika” (világoskék mezők) a térség/településpolitika orientációját segíthetik.

A TERVEZÉSI RENDSZER FELÉPÍTÉSE

A tervezési rendszer integrációs központját a településrendezési terv (szerkezeti és szabályozási tervek, helyi építési szabályzat) valamint a terület/településfejlesztési, gazdaságfejlesztési tervek (sötétzöld mező) képezik.

A saját módszertanhoz ragaszkodás Magyarországon illetve Szlovákiában kikényszeríti a *környezet/tájgazdálkodást*. Ez a megközelítés ugyanakkor lehetővé teszi az élhető, a versenyképes és a fenntartható környezet, természet, társadalom és gazdaság megteremtését az Ister-Granum Eurorégióban.

A tervezési rendszerbe illeszkedik a magyar és a szlovák integrált környezet- és természetvédelem módszertana: a struktúraterv is. A struktúraterv a környezet/tájgazdálkodás előkészítőjeként is értelmezhető. A táblázatba foglalt többi tervfajta a tájékoztatást, a magyar és a szlovák tervek beazonosíthatóságát szolgálja.

TERVEK, PROGRAMOK MEGVALÓSÍTÁSA LÉTESÍTÉS

		Dinamikus mező	Szabályozási mező	Statikus mező	
Tervek, programok megvalósítása	Technológiák		Helyzetelemzés		
		↔	↕	↔	
		Üzemviteli tervek	Technológiai leírások	Technológiai tervek, utasítások	
	Realizálás			Ütemterv, Intézkedési terv	
		↔	↕	↔	
		Üzembehelyezés	Megvalósítás-szabályozás	Kivitelezés	
	Kontrolálás			Átadás-átvétel Jelentések, beszámolók	
		↔	↕	↔	
		Működőképesség ellenőrzés	Ellenőrzési szabályok	Tételes ellenőrzés	
				Monitoring	

A vállalalkozási és logisztikai övezet projektjeinek megvalósítása itt történik. Értelemszerűen csak azok realizálhatók, amelyek keresztül jutottak a magyar-szlovák

- integrált környezet- és természetvédelmi struktúratervi és
- a környezet/tájgazdálkodási

szűrőkön.

TERVEK, PROGRAMOK MEGVALÓSÍTÁSA A TÁRSADALMI-GAZDASÁGI TUDATOSÍTÁS LOBBY, TÁRSADALMASÍTÁS ÉS MARKETING

		Dinamikus mező	Szabályozási mező	Statikus mező
Várostermék értékesítés, Társadalmassítás	Lobby		Pozicionálás	
		Lobby koncepció, program	Lobby	Lobby terv
			Diplomácia	
	Kommunikáció	Kommunikációs koncepció, program	Kommunikáció	Kommunikációs terv
			Image	
		Marketing stratégia	Marketing	Marketing terv
	Marketing		Menedzsment	

A társadalmi-gazdasági tudatosítás három munkarészt tartalmaz:

- a gazdaság szereplőinek (vállalkozók, gazdálkodók) bevonását az Ister-Granum övezet marketingtervébe, az érdekazonosság megteremtését;
- a társadalmi részvétel megszervezését (társadalmassítást) kommunikációs eszközökkel;
- diplomáciát a szomszédos (euro)régiók, kistérségek, megyék érdekegyeztetésére és lobbyt a közös érdekérvényesítésre.